

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MIHALA BOBEKA [*MICHAL BOBEK*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2020. gada 27. februārī¹

Lieta C-41/19

**FX
pret
GZ, kuru pārstāv viņas māte**

(*Amtsgericht Köln* (Ķelnes pirmās instances tiesa, Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Jurisdikcija uzturēšanas saistību [uzturlīdzekļu maksāšanas pienākuma] lietās – Regula (EK) Nr. 4/2009 – Jurisdikcija izskatīt pieteikumu neveikt nolēmuma par uzturlīdzekļiem izpildi

I. Ievads

1. Šajā lietā atbildētāja ir apgādājams bērns, kura dzīvesvieta ir Polijā. Viņai par labu Polijas tiesas ir pieņēmušas nolēmumu, ar ko viņas tēvam (pieteikuma iesniedzējs), kurš dzīvo Vācijā, ir uzlikts pienākums maksāt uzturlīdzekļus. Pēc tam, kad Polijas nolēmums par uzturlīdzekļiem ir ticis pasludināts par izpildāmu Vācijā, atbildētāja vēlas panākt, lai šajā dalībvalstī nolēmums tiktu izpildīts. Pieteikuma iesniedzējs iebilst pret nolēmuma izpildi, norādot, ka viņa maksāšanas pienākums lielā mērā esot izpildīts. Proti, viņš pats esot veicis uzturlīdzekļu maksājumus, un turklāt viņa vārdā Polijas Uzturlīdzekļu fonds esot maksājis atbildētājai valsts pabalstu.

2. Šī lieta attiecas uz pieteikumu neveikt izpildi, ko pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis Vācijas tiesās, apgalvodams, ka parāds ir ticis dzēsts. Šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu galvenais jautājums attiecas uz to, vai Vācijas tiesām ir jurisdikcija izskatīt šo pieteikumu, pamatojoties uz Padomes Regulu (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās².

II. Tiesiskais regulējums

A. Savienības tiesības

1. Regula Nr. 4/2009

3. Saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 1. panta 1. punktu “šo regulu piemēro uzturēšanas saistībām, kas izriet no ģimenes attiecībām, vecāku un bērnu attiecībām, laulības vai radniecības attiecībām”.

¹ Oriģinālvaloda – angļu.

² OV 2009, L 7, 1. lpp.

4. Saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 2. panta 1. punktu šajā regulā ““*“* nolēmums” ir dalībvalsts tiesas pieņemts nolēmums uzturēšanas saistību lietās neatkarīgi no nolēmuma nosaukuma, kas var būt dekrēts, rīkojums, spriedums vai izpildraksts, kā arī tiesas ierēdņa pieņemts nolēmums noteikt izdevumus vai izmaksas [..]”.

5. Regulas Nr. 4/2009 3. pantā ir noteikts, ka “dalībvalstīs uzturēšanas saistību lietās jurisdikcija ir:

a) atbildētāja pastāvīgās dzīvesvietas tiesai vai

b) kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesai, [..]

[..].”

6. Saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 8. panta “Tiesvedības ierobežojumi” 1. punktu, “ja nolēmumu pieņem dalībvalstī vai Hāgas 2007. gada Konvencijas līgumslēdzējā valstī, kurā ir kreditora pastāvīga dzīvesvieta, parādnieks nevar citā valstī celt prasību tiesā, lai grozītu jau pieņemtu nolēmumu vai pieņemtu jaunu nolēmumu, kamēr kreditora pastāvīgā dzīvesvieta ir valstī, kurā nolēmums ir pieņemts”.

7. Regulas Nr. 4/2009 IV nodaļā ir reglamentēta “nolēmumu atzišana, izpildāmība un izpilde”. Šajā nodaļā ir trīs iedaļas: 1. iedaļu piemēro nolēmumiem, kas pieņemti dalībvalstī, kurai ir saistošs Hāgas 2007. gada protokols (17.–22. pants)³, 2. iedaļu piemēro nolēmumiem, kas pieņemti dalībvalstī, kurai nav saistošs Hāgas 2007. gada protokols (23.–38. pants), un 3. iedaļā ir iekļauti kopēji noteikumi (39.–43. pants).

8. Regulas Nr. 4/2009 21. pantā “Izpildes atteikums vai apturēšana”, kas iekļauts iepriekš minētajā 1. iedaļā, ir noteikts:

“1. Izpildes atteikuma vai apturēšanas pamatus, kas paredzēti izpildes dalībvalsts tiesību aktos, piemēro tiktāl, ciktāl tie nav pretrunā 2. un 3. punktam.

2. Izpildes dalībvalsts kompetentā iestāde pēc parādnieka pieteikuma pilnībā vai daļēji atsaka izcelsmes tiesas nolēmuma izpildi, ja tiesības izpildīt izcelsmes tiesas nolēmumu ir izbeigušās prasības noilguma dēļ saskaņā ar izcelsmes dalībvalsts tiesību aktiem vai saskaņā ar izpildes dalībvalsts tiesību aktiem, atkarībā no tā, kurā noilguma termiņš ir ilgāks.

Turklāt izpildes dalībvalsts kompetentā iestāde pēc parādnieka pieteikuma var pilnībā vai daļēji atteikt izcelsmes tiesas nolēmuma izpildi, ja tas ir nesavienojams ar izpildes dalībvalstī pieņemtu nolēmumu vai arī ar citā dalībvalstī vai trešā valstī pieņemtu nolēmumu, kas atbilst nosacījumiem, kuri ir vajadzīgi, lai to atzītu izpildes dalībvalstī.

Nolēmums, ar ko groza agrāku nolēmumu par uzturēšanu tādēļ, ka ir mainījušies apstākļi, nav uzskatāms par nesavienojamu nolēmumu otrās daļas nozīmē.

[..]”

3 Eiropas Savienība un tās dalībvalstis ir piedalījušās sarunās saistībā ar Konvenciju par uzturlīdzekļu bērniem un cita veida ģimenes uzturēšanas līdzekļu pārrobežu piedziņu, kas noslēgta Hāgā 2007. gada 23. novembrī un Eiropas Savienības vārdā apstiprināta ar Padomes Lēmumu 2011/432/ES (2011. gada 9. jūnijs) (OV 2011, L 192, 39. lpp., turpmāk tekstā – “Hāgas 2007. gada konvencija”), un Hāgas 2007. gada 23. novembra Protokolu par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem, kas Eiropas Kopienas vārdā apstiprināts ar Padomes Lēmumu 2009/941/EK (2009. gada 30. novembris) (OV 2009, L 331, 17. lpp., turpmāk tekstā – “Hāgas 2007. gada protokols”). Regulas Nr. 4/2009 8. apsvērumā ir norādīts, ka šajā regulā būtu jāņem vērā abi minētie instrumenti.

9. Regulas Nr. 4/2009 41. panta 1. punktā ir noteikts: “Saskaņā ar šo regulu citā dalībvalstī pieņemtu nolēmumu izpildes kārtību reglamentē izpildes dalībvalsts tiesību akti. Dalībvalstī pieņemtu nolēmumu, kas ir izpildāms izpildes dalībvalstī, izpilda saskaņā ar tiem pašiem nosacījumiem kā šajā izpildes dalībvalstī pieņemtus nolēmumus.”

10. Saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 42. pantu “vienā dalībvalstī pieņemts nolēmums nekādos apstākļos nav pārskatāms pēc būtības dalībvalstī, kurā prasa atzišanu, izpildāmību vai izpildi”.

11. Regulas Nr. 4/2009 75. pantā ir ietverti pārejas noteikumi. Tajā ir noteikts:

“1. Šo regulu piemēro vienīgi tādai uzsāktai tiesvedībai, tādiem apstiprinātiem vai noslēgtiem tiesas izlīgumiem un tādiem publiskiem aktiem, kas ir izdoti pēc šīs regulas piemērošanas dienas, ievērojot 2. un 3. punktu.

2. IV nodaļas 2. un 3. iedaļu piemēro:

a) tādiem pirms šīs regulas piemērošanas dienas pieņemtiem dalībvalstu nolēmumiem, kuru atzišana un izpildes pasludināšana tika prasīta pēc šī datuma;

[..].

[Regulu (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komercietās⁴] turpina piemērot attiecībā uz atzišanas un izpildes procesiem, kas ir ierosināti šīs regulas piemērošanas dienā.

[..]”

2. Regula (ES) Nr. 1215/2012

12. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komercietās⁵ 10. apsvērumā ir noteikts:

“(10) Šīs regulas darbības jomā būtu jāietver galvenie civiltiesiskie un komerciālie jautājumi, izņemot dažus skaidri noteiktus jautājumus, jo īpaši jautājumu par uzturēšanas saistībām, kas jāizslēdz no šīs regulas piemērošanas jomas, jo ir pieņemta [Regula Nr. 4/2009].”

13. Regulas Nr. 1215/2012 1. panta 2. punktā ir paredzēts:

“Šo regulu nepiemēro attiecībā uz:

[..]

e) uzturēšanas saistībām, kas izriet no ģimenes, vecāku un bērnu, laulības vai radniecības attiecībām;

[..].”

14. Saskaņā ar Regulas Nr. 1215/2012 II nodaļas 6. iedaļas “Izņēmuma jurisdikcija” 24. pantu “šādām dalībvalsts tiesām ir izņēmuma jurisdikcija neatkarīgi no pušu domicila:

[..]

4 Padomes Regula (2000. gada 22. decembris) (OV 2001, L 12, 1. lpp.).

5 OV 2012, L 351, 1. lpp.

5) lietā attiecībā uz spriedumu izpildi – tās dalībvalsts tiesām, kurā spriedums ir izpildīts vai ir jāizpilda”.

B. Vācijas tiesības

15. Saskaņā ar *Gesetz zur Geltendmachung von Unterhaltsansprüchen mit ausländischen Staaten* jeb *Auslandsunterhaltsgesetz* (Likums par uzturlīdzekļu prasībām attiecībās ar ārvalstīm jeb Ārvalstu uzturlīdzekļu likums, turpmāk tekstā – “AUG”)⁶ 66. pantu:

“(1) Ja ārvalsts nolēmums ir izpildāms saskaņā ar [Regulu Nr. 4/2009] bez eksekvatūras procedūras vai ir pasludināts par izpildāmu saskaņā ar minēto regulu [..], parādnieks var celt iebildumus pret pašu prasījumu tiesvedībā, kas ierosināta saskaņā ar [*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*] (Likums par tiesvedību ģimenes lietās un bezstrīdus tiesvedības lietās, turpmāk tekstā – “FamFG”)] 120. panta 1. punktu, lasot to kopsakarā ar [*Zivilprozessordnung*] (Vācijas Civilprocesa kodekss, turpmāk tekstā – “CPK”)] 767. pantu. Tiesas nolēmuma gadījumā tas attiecas tikai uz tādu iebildumu celšanu, kuru pamatā ir apstākļi, kas radušies pēc nolēmuma pieņemšanas.

(2) Ja saskaņā ar kādu no konvencijām, kas minētas 1. panta 1. punkta pirmā teikuma 2. apakšpunktā, ir atļauta nolēmuma piespiedu izpilde, parādnieks var celt iebildumus pret pašu prasījumu tiesvedībā, kas ierosināta saskaņā ar [FamFG] 120. panta 1. punktu, lasot to kopsakarā ar [CPK] 767. pantu, tikai tad, ja apstākļi, kas ir iebildumu pamatā, ir radušies:

1. pēc tā termiņa beigām, kurā parādnieks būtu varējis iesniegt pārsūdzību, vai

2. pēc šīs tiesvedības izbeigšanas, ja ir tikusi iesniegta pārsūdzība.

(3) Pieteikumu, kas iesniegts saskaņā ar [FamFG] 120. panta 1. punktu, lasot to kopsakarā ar [CPK] 767. pantu, iesniedz tiesā, kura ir izskatījusi pieteikumu par izpildes rikojuma izdošanu. Gadījumos, kas minēti 1. punktā, jurisdikciju nosaka saskaņā ar 35. panta 1. un 2. punktu.”

16. Saskaņā ar CPK 767. pantu:

“(1) Iebildumi, kas attiecas uz pašu prasījumu, kā noteikts spriedumā, parādniekiem jāiesniedz, ceļot attiecīgu prasību tiesā, kura ir izskatījusi lietu pirmajā instancē.

(2) Šādus iebildumus, ceļot prasību, var iesniegt tikai tad, ja apstākļi, kas ir iebildumu pamatā, ir radušies pēc tās tiesas sēdes beigām, kura saskaņā ar šā kodeksa noteikumiem bija pēdējā iespēja iesniegt iebildumus, un tādējādi tos vairs nevar iesniegt, izmantojot pārsūdzību.

(3) Prasības pieteikumā parādniekam jānorāda visi iebildumi, kurus viņš ir varējis izvirzīt prasības celšanas laikā.”

17. FamFG 120. panta 1. punktā ir noteikts:

“Izpilde laulības un ģimenes strīdu lietās notiek saskaņā ar [CPK] noteikumiem par piespiedu izpildi.”

III. Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

18. Pieteikuma iesniedzējs šajā lietā dzīvo Vācijā. Viņš ir tēvs apgādājamam bērnam, kurš dzīvo Polijā.

⁶ BGBl. 2011 I, 898. lpp., kurā vēlāk izdarīti grozījumi.

19. Ar Krakovas pirmās instances tiesas 2009. gada 26. maija nolēmumu pieteikuma iesniedzējam ir noteikts pienākums, sākot no 2008. gada 1. septembra, maksāt savai meitai ikmēneša uzturlīdzekļus 500,00 Polijas zlotu (PLN) apmērā, kā arī 430,00 PLN mēnesī ar atpakaļejošu iedarbību par periodu no 2008. gada 19. jūnija līdz 2008. gada 31. augustam (turpmāk tekstā – “Polijas nolēmums par uzturlīdzekļiem”).

20. 2016. gada 20. jūlijā atbildētāja iesniedza iesniedzējtiesā *Amtsgericht Köln* (Ķelnes pirmās instances tiesa, Vācija) pieteikumu, lūgdama atzīt Polijas nolēmumu par uzturlīdzekļiem un pasludināt to par izpildāmu Vācijā saskaņā ar Regulu Nr. 4/2009.

21. Ar 2016. gada 27. jūlija rīkojumu, balstīdamās uz Regulas Nr. 4/2009 23. un nākamajiem pantiem, kā arī 75. panta 2. punktu, iesniedzējtiesa noteica, ka attiecībā uz Polijas nolēmumu par uzturlīdzekļiem ir jāizdod izpildes rīkojums. Pamatojoties uz šo rīkojumu, atbildētāja prasa, lai pret pieteikuma iesniedzēju Vācijā tiktu vērsta Polijas nolēmuma par uzturlīdzekļiem piespiedu izpilde.

22. 2018. gada 5. aprīļa pieteikumā iesniedzējtiesai pieteikuma iesniedzējs iebilda pret nolēmuma par uzturlīdzekļiem piespiedu izpildi. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka Polijas nolēmuma par uzturlīdzekļiem pamatā esošā atbildētājas prasība par uzturlīdzekļu piedziņu esot tikusi izpildīta, veicot maksājumu. Proti, viņš pats no 2008. līdz 2010. gadam ieskaitot esot veicis uzturlīdzekļu maksājumus kopumā 6640,05 PLN apmērā, un kopš 2010. gada decembra no Polijas Uzturlīdzekļu fonda atbildētājai katru mēnesi tiekot maksāts valsts pabalsts 500 PLN apmērā. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka šis Uzturlīdzekļu fonds uzturot ar viņu kontaktu un ka viņš atbilstoši savām finansiālajām iespējām esot atmaksājis šim fondam summas, kas ir tikušas izmaksātas atbildētājai. Pieteikuma iesniedzēja ieskatā, atbildētājas prasība par uzturlīdzekļu piedziņu katrā ziņā lielā mērā ir izpildīta.

23. Iesniedzējtiesa skaidro, ka pieteikuma iesniedzēja pieteikumu par izpildes neveikšanu tā uzskata par uzturlīdzekļu lietu Regulas Nr. 4/2009 izpratnē. Tomēr šī tiesa uzskata, ka saskaņā ar minēto regulu tai nav jurisdikcijas. Tā tas esot tādēļ, ka nav izpildīti minētās regulas 3. panta nosacījumi. Neraugoties uz minēto, iesniedzējtiesas ieskatā – tā nevar atbilstoši Regulas Nr. 4/2009 10. pantam pēc savas iniciatīvas paziņot, ka tai nav jurisdikcijas, jo – atšķirībā no tiesvedības par grozījumu izdarīšanu nolēmumā par uzturlīdzekļiem saskaņā ar minētās regulas 8. pantu – pieteikumi par izpildes neveikšanu nav tieši minēti ne Regulā Nr. 4/2009, ne Regulā Nr. 1215/2012.

24. Šādos apstākļos *Amtsgericht Köln* (Ķelnes pirmās instances tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai pieteikums neveikt izpildi, kas iesniegts atbilstoši [CPK] 767. pantam saistībā ar ārvalsts uzturlīdzekļu izpildes rīkojumu, ir uzskatāms par uzturēšanas saistību lietu [Regulas Nr. 4/2009] izpratnē?
- 2) Ja atbilde ir noliedzoša, vai pieteikums neveikt izpildi, kas iesniegts atbilstoši [CPK] 767. pantam saistībā ar ārvalsts uzturlīdzekļu izpildes rīkojumu, ir uzskatāms par lietu, kas attiecas uz spriedumu izpildi [Regulas Nr. 1215/2012] 24. panta 5. punkta izpratnē?”

25. Rakstveida apsvērumus iesniedza atbildētāja, Vācijas, Polijas un Portugāles valdības, kā arī Eiropas Komisija. Mutvārdu apsvērumus 2019. gada 27. novembra tiesas sēdē sniedza pieteikuma iesniedzējs, Vācijas un Polijas valdības, kā arī Eiropas Komisija.

IV. Vērtējums

26. Šie secinājumi ir strukturēti šādi. Pirmkārt, sniegšu dažus ievadprecizējumus par abu Tiesai uzdoto jautājumu tvērumu un nozīmi (A). Otrkārt, noteikšu šīs lietas apstākļiem atbilstošo tiesisko regulējumu. Šajā nolūkā pievērsīšos jautājumam, vai Regula Nr. 4/2009 ir piemērojama nolēmumu par uzturlīdzekļiem izpildes posmā un ko no šīs regulas var secināt attiecībā uz jurisdikciju izpildes lietās (B). Nobeigumā pievērsīšos konkrētajam jautājumam, vai pieteikums par izpildes neveikšanu, kas ir balstīts uz pamatojumu, ka parāds ir dzēsts, ietilpst izpildes procedūrā, kā rezultātā jurisdikcija ir izpildes dalībvalsts tiesām (C).

A. Ievadprecizējumi

27. Abi šajā lietā uzdotie iesniedzējtiesas jautājumi, kurus, manuprāt, vislabāk aplūkot kopā, būtībā ir vērsti, lai noskaidrotu, vai šai tiesai ir jurisdikcija izskatīt pieteikumu neveikt Polijas nolēmuma par uzturlīdzekļiem izpildi Vācijā. Tomēr jautājumi nav šādi formulēti. Iesniedzējtiesa, pirmkārt, vaicā, vai pieteikums neveikt izpildi ir uzskatāms par uzturēšanas saistību lietu Regulas Nr. 4/2009 izpratnē. Otrkārt, tikai noliedzošas atbildes uz pirmo jautājumu gadījumā iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai pieteikums neveikt izpildi ietilpst jēdzienā “lieta attiecībā uz spriedumu izpildi” Regulas Nr. 1215/2012 24. panta 5. punkta izpratnē.

28. Pirmā jautājuma formulējums balstās uz šādu pieņēmumu. Iesniedzējtiesa sliecas uzskatīt, ka gadījumā, ja Tiesa konstatētu, ka pieteikums neveikt izpildi ir uzskatāms par uzturēšanas saistību lietu Regulas Nr. 4/2009 izpratnē, tas nozīmētu, ka iesniedzējtiesai nav jurisdikcijas. Tas ir tādēļ, ka, iesniedzējtiesas ieskatā, šādā gadījumā būtu jāizpildās Regulas Nr. 4/2009 3. pantā noteiktajiem vispārīgajiem kritērijiem jurisdikcijas noteikšanai uzturēšanas saistību lietās – tostarp attiecībā uz pieteikumu neveikt izpildi –, tomēr pamatlietā tas neesot konstatējams. Turklāt iesniedzējtiesa uzskata, ka Polijas tiesas ir labāk piemērotas, lai atbilstoši Regulas Nr. 4/2009 3. panta a) un b) punktam vērtētu pieteikuma iesniedzēja apgalvojumu, ka viņš esot izpildījis savu pienākumu. Tādēļ tikai gadījumā, ja Tiesas atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzīga, iesniedzējtiesa ar otro jautājumu vēlas noskaidrot, vai tās jurisdikcija var tikt pamatota ar Regulas Nr. 1215/2012 24. panta 5. punktu.

29. Kopumā šķiet, ka, iesniedzējtiesas izpratnē, pastāv divas savstarpēji izslēdzošas iespējas. Ja būtu piemērojama Regula Nr. 4/2009, saskaņā ar šīs regulas 3. pantu iesniedzējtiesai nebūtu jurisdikcijas. Tikai tad, ja Regulu Nr. 4/2009 nevarētu piemērot, jurisdikciju būtu iespējams pamatot ar Regulas Nr. 1215/2012 24. panta 5. punktu, saskaņā ar kuru spriedumu izpildes lietās jurisdikcija ir izpildes dalībvalsts tiesām.

30. Manuprāt, iepriekšējā punktā atspoguļotās argumentācijas pamatā ir nepareizs pieņēmums. Kā tiks paskaidrots turpmāk, Regulas Nr. 4/2009 piemērojamība nenozīmē, ka iesniedzējtiesai nav jurisdikcijas. Manuprāt, lai sniegtu iesniedzējtiesai noderīgu atbildi, vispirms ir jānosaka, vai Regula Nr. 4/2009 ir piemērojama nolēmumu par uzturlīdzekļiem izpildes posmā un kas no šīs regulas izriet attiecībā uz jurisdikciju šajā posmā. Šo analīzi veikšu secinājumu nākamajā iedaļā (B). Pēc tam, kad būšu secinājis, ka Regula Nr. 4/2009 izpildes posmā ir piemērojama un šīs regulas sistēmai ir raksturīgi, ka jurisdikcija ir izpildes dalībvalstu tiesām, analizēšu konkrēto jautājumu, kas ir šīs lietas pamatā, proti, par jurisdikciju izskatīt pieteikumu neveikt izpildi, ja parāds ir ticis dzēsts (C).

B. Regula Nr. 4/2009 un jurisdikcija nolēmumu par uzturlīdzekļiem izpildes lietās

31. Briseles konvencijā un Regulā Nr. 44/2001 bija iekļauti īpaši noteikumi par jurisdikciju uzturēšanas saistību lietās⁷. Ar Regulu Nr. 4/2009 tika grozīta Regula Nr. 44/2001, aizstājot tās noteikumus, kas piemērojami uzturēšanas saistību lietās⁸. Tāpēc Regula Nr. 4/2009 ir *lex specialis* jautājumos par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un sadarbību specifiskajā uzturēšanas saistību jomā. Ar Regulu Nr. 1215/2012 tika atcelta Regula Nr. 44/2001. Atšķirībā no tās priekšgājējām – Regulas Nr. 44/2001 un Briseles konvencijas – uzturēšanas saistības, uz kurām attiecas Regula Nr. 4/2009, tagad ir nepārprotami izslēgtas no Regulas Nr. 1215/2012 piemērošanas jomas⁹.

32. Lai gan Regulā Nr. 4/2009 ir iekļautas atsevišķas nodaļas, kas veltītas jurisdikcijai (II nodaļa) un nolēmumu atzīšanai, izpildāmībai un izpildei (IV nodaļa), tajā nav neviena skaidra noteikuma par *jurisdikciju* attiecībā uz nolēmumu *izpildi uzturlīdzekļu* lietās.

33. Šī situācija ir pretstatā Regulai Nr. 1215/2012, kuras 24. panta 5. punktā ir skaidri formulēts noteikums, saskaņā ar kuru lietās attiecībā uz spriedumu izpildi izņēmuma jurisdikcija tiek piešķirta tās dalībvalsts tiesām, kurā spriedums ir izpildīts vai ir jāizpilda. Šāds noteikums bija ietverts arī Regulā Nr. 44/2001 un Briseles konvencijā¹⁰.

34. Pamatojoties uz šo juridisko kontekstu, ieinteresētās personas, kas šajā lietā iesniedza apsvērumus, ir nonākušas pie atšķirīgiem secinājumiem.

35. Sekojot iesniedzējtiesas izvēlētajai pieejai, Portugāles valdība uzskata, ka, ņemot vērā Regulas Nr. 4/2009 mērķi nodrošināt uzturlīdzekļu kreditoru aizsardzību, pieteikums neveikt izpildi ir uzskatāms par šajā regulā reglamentētu prasību uzturēšanas saistību lietā. Lai gan tas nav tieši apgalvots, šķiet, ka Portugāles valdība, sekojot iesniedzējtiesas pieejai, uzskata, ka būtu jāpiemēro minētās regulas 3. un 4. pantā paredzētie jurisdikcijas noteikumi. Atbildētājas pieeja ir līdzīga.

36. Polijas valdības iesniegto rakstveida apsvērumu pamatā ir pieņēmums, ka Regulā Nr. 4/2009 netiek reglamentēti jurisdikcijas jautājumi izpildes posmā. Rakstveida apsvērumos šī valdība norāda, ka, tā kā nolēmumā par uzturlīdzekļiem atzītās tiesības un pienākumi netiek skarti, pieteikums neveikt izpildi neesot saistīts ar uzturēšanas saistībām un tāpēc uz to attiecoties Regulas Nr. 1215/2012 24. panta 5. punkts. Atbildot uz Tiesas uzdoto jautājumu, Polijas valdība ir mainījusi savu nostāju attiecībā uz laikā piemērojamo normu un norādījusi, ka attiecīgā tiesību norma ir Regulas Nr. 44/2001 22. panta 5. punkts.

37. Vācijas valdība un Komisija būtībā apgalvo, ka Regula Nr. 4/2009 ir piemērojama. Tomēr pretēji iesniedzējtiesas paustajam viedoklim tās uzskata, ka Regulas Nr. 4/2009 piemērojamība nozīmē nevis to, ka šajā lietā iesniedzējtiesai nav jurisdikcijas, bet drīzāk, ka tai *ir* jurisdikcija. Šo nostāju pieteikuma iesniedzējs kopumā atbalsta. Saskaņā ar Vācijas valdības un Komisijas viedokli šajā gadījumā neesot piemērojama ne Regula Nr. 1215/2012, ne Regula Nr. 44/2001.

38. Piekritu pēdējam paustajam viedoklim, proti, ka ir piemērojama tikai Regula Nr. 4/2009. Tomēr tas nenozīmē, ka iesniedzējtiesai nav jurisdikcijas.

7 Skat. 1968. gada 27. septembra Konvencijas par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komercietās (OV 1978, L 304, 36. lpp.), kas grozīta ar turpmākām konvencijām par jaunu dalībvalstu pievienošanu šai konvencijai, 5. panta 2. punktu, kā arī Regulas Nr. 44/2001 5. panta 2. punktu.

8 Regulas Nr. 4/2009 44. apsvēruma un 68. panta 1. punkts.

9 Skat. Regulas Nr. 1215/2012 10. apsvērumu un 1. panta 2. punkta e) apakšpunktu.

10 Skat. Briseles konvencijas 16. panta 5. punktu, kurā ir atzīts, ka "lietā attiecībā uz spriedumu izpildi [izņēmuma jurisdikcija ir] tās līgumslēdzējas valsts tiesām, kurā spriedums ir izpildīts vai ir jāizpilda". Tas pats ir paredzēts Regulas Nr. 44/2001 22. panta 5. punktā.

39. Pirmkārt, nav šaubu, ka nolēmums par uzturlīdzekļiem, par kuru ir runa šajā lietā un kuru atbildētāja prasa izpildīt, attiecas uz uzturēšanas saistībām, kas izriet no ģimenes attiecībām Regulas Nr. 4/2009 1. panta izpratnē. Polijas nolēmums par uzturlīdzekļiem nepārprotami ietilpst Regulas Nr. 4/2009 piemērošanas jomā. Šī lieta attiecas uz minētā nolēmuma izpildi.

40. Tas, ka procesuāli šī lieta ir izpildes posmā, nenozīmē, ka strīda priekšmets vairs neattiecas uz uzturēšanas saistībām. Strīda priekšmets saglabājas tas pats. Regulas Nr. 4/2009 IV nodaļā ir iekļauti īpaši noteikumi par nolēmumu atzīšanu un *izpildi* uzturēšanas saistību lietās.

41. Otrkārt, ir taisnība, ka IV nodaļā, kas attiecas uz nolēmumu par uzturlīdzekļiem atzīšanu un izpildi, nav neviena skaidra noteikuma par jurisdikciju izpildes posmā.

42. Tomēr pretēji tam, kā, šķiet, uzskata iesniedzējtiesa un Portugāles valdība, no šā apstākļa neizriet, ka ir piemērojami Regulas Nr. 4/2009 II nodaļā paredzētie jurisdikcijas noteikumi. Kā pamatoti norāda Vācijas valdība, Regulas Nr. 4/2009 II nodaļā un it īpaši 3. pantā ir paredzēti noteikumi par jurisdikciju attiecībā uz pamata *tiesvedību pēc būtības*, nevis attiecībā uz šādu nolēmumu *izpildi*.

43. Treškārt, pat ja Regulas Nr. 4/2009 IV nodaļā nav ietverts skaidrs noteikums par jurisdikciju attiecībā uz izpildi, šādu noteikumu var uzskatīt par raksturīgu minētās regulas sistēmai.

44. Vispārīgi starptautiska jurisdikcija attiecībā uz izpildi ir tās dalībvalsts tiesām, kurā tiek prasīta izpilde. Kā norāda Polijas valdība, šis noteikums atspoguļo to, ko varētu uzskatīt par starptautisko tiesību vispārīgu principu, kas saistīts ar valsts suverenitāti: tikai izpildes valsts iestādes ir pilnvarotas pieņemt lēmumus par nolēmumu izpildi, jo izpildes pasākumus var veikt tikai tās dalībvalsts vai dalībvalstu iestādes, kur atrodas īpašums vai personas, pret kurām izpilde tiek vērsta. Minētais noteikums *a fortiori* ir spēkā, ja nolēmums jau ir atzīts par izpildāmu dalībvalstī, kurā tiek prasīta izpilde.

45. Līdz ar to nav jāatsaucas uz Regulas Nr. 1215/2012 24. panta 5. punktu kā papildu tiesību normu, lai varētu konstatēt, ka izpildes dalībvalsts tiesām ir jurisdikcija arī attiecībā uz tādu nolēmumu par uzturlīdzekļiem izpildi, kas ietilpst Regulas Nr. 4/2009 piemērošanas jomā. Šo pantu var uzskatīt par iepriekš minētā vispārīgā principa izpausmi¹¹.

46. Turklāt Regulas Nr. 1215/2012 papildu piemērošana šajā kontekstā būtu diezgan problemātiska, jo uzturēšanas saistības ir nepārprotami izslēgtas no šīs regulas piemērošanas jomas¹². Katrā ziņā, ņemot vērā, ka Regulas Nr. 1215/2012 24. panta 5. punktā ir ietverts noteikums, ko var uzskatīt par raksturīgu Regulas Nr. 4/2009 sistēmai, var rasties jautājums, kāda būtu šādas papildu piemērošanas pievienotā vērtība.

11 Skat., piemēram, de Lima Pinheiro, L., "Exclusive jurisdiction. Article 24", no: Ulrich Magnus, et al., *Brussels Ibis Regulation – Commentary*, Verlag Otto Schmidt KG, 2016, 581. lpp.

12 No lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu citētā AUG projekta pamatojuma saistībā ar tā 66. pantu izriet, ka Vācijas likumdevējs ir balstījies uz Regulas Nr. 44/2001 22. panta 5. punktu kā papildu tiesību normu attiecībā uz nolēmumu izpildi uzturēšanas saistību lietās. Uzturēšanas saistības tiesām nebija izslēgtas no šīs regulas piemērošanas jomas – atšķirībā no pašlaik spēkā esošās Regulas Nr. 1215/2012. Tomēr šajā gadījumā Regulas Nr. 44/2001 22. panta 5. punktu nevar uzskatīt par piemērojamu pat kā papildu tiesību normu. Saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 75. panta 2. punktu "[Regulu Nr. 44/2001] turpina piemērot attiecībā uz atzīšanas un izpildes procesiem, kas ir ierosināti šīs regulas piemērošanas dienā". Saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 76. pantu šī diena ir 2011. gada 18. jūnijs. Šajā lietā atzīšanas un izpildes procedūra minētajā dienā nebija ierosināta, jo tā tika sākta 2016. gada 27. jūlijā, un šajā dienā Regula Nr. 1215/2012 katrā ziņā būtu piemērojama arī laikā (jo saskaņā ar minētās regulas 81. pantu to piemēro no 2015. gada 10. janvāra). Par minētās regulas piemērojamību laikā skat. spriedumu, 2017. gada 9. marts, *Pula Parking* (C-551/15, EU:C:2017:193, 25.–28. punkts).

47. Tāpat nav iespējams izdarīt pamatotu secinājumu no apstākļa, ka šāds skaidrs noteikums ir ietverts Regulā Nr. 1215/2012, bet nav ietverts Regulā Nr. 4/2009; kā Komisija ir norādījusi tiesas sēdē: fakts, ka šis noteikums ir skaidri atzīts Regulā Nr. 1215/2012, ir saistīts ar minētās regulas – kurā ir vairāki izņēmuma jurisdikcijas pamati – struktūru. Tā tas nav Regulas Nr. 4/2009 gadījumā, jo tajā nav paredzēta izņēmuma jurisdikcija. Piekritu Komisijai, ka Savienības likumdevējs, iespējams, nav uzskatījis par vajadzīgu atkārtot šo noteikumu Regulas Nr. 4/2009 kontekstā. Kur gan vēl citur varētu būt jurisdikcija attiecībā uz izpildi, ja ne dalībvalstī, kurā tiek prasīts veikt izpildi?

48. Tas ir apstiprināts arī Regulas Nr. 4/2009 41. panta 1. punktā, kurā ir noteikts, ka “saskaņā ar šo regulu citā dalībvalstī pieņemtu nolēmumu izpildes kārtību reglamentē izpildes dalībvalsts tiesību akti”. Saskaņā ar šo tiesību normu “dalībvalstī pieņemtu nolēmumu, kas ir izpildāms izpildes dalībvalstī, izpilda saskaņā ar tiem pašiem nosacījumiem kā šajā izpildes dalībvalstī pieņemtos nolēmumus”. Šo normu būtu grūti izskaidrot, ja jurisdikcija attiecībā uz izpildi nebūtu tās dalībvalsts tiesām, kurā tiek prasīts veikt izpildi.

49. Tomēr tagad ir jānoskaidro, vai pieteikums neveikt izpildi tādēļ, ka parāds ir ticis dzēsts, ietilpst izpildes tiesvedībā, kas nozīmētu, ka jurisdikcija to izskatīt ir izpildes dalībvalsts tiesām.

C. Pieteikumi neveikt izpildi

50. Galvenais jautājums, kas šajā saistībā rodas, ir šāds: vai pieteikums neveikt izpildi, kas ir pamatots ar apgalvojumu, ka parāds ir ticis dzēsts, ir uzskatāms par tādu, kas jurisdikcijas noteikšanas nolūkos ir attiecināms uz izpildes tiesvedību. Tiesas judikatūra par Briseles konvenciju un Regulu Nr. 44/2001 vedina uzskatīt, ka uz šo jautājumu būtu jāatbild apstiprinoši (1). Šajā judikatūrā izdarītie secinājumi ir spēkā attiecībā uz Regulu Nr. 4/2009, ņemot vērā gan Tiesas judikatūrā, gan minētajā regulā paredzētos īpašos ierobežojumus (2). Tas man ļauj secināt, ka attiecībā uz pieteikumiem neveikt izpildi, kas balstīti uz pamatojumu, ka parāds ir ticis dzēsts, jurisdikcija ir izpildes dalībvalsts tiesām, lai arī Polijas Uzturlīdzekļu fonda iesaistišanās parāda samaksā situāciju zināmā mērā sarežģī (3).

1. Tiesas judikatūra par Briseles konvenciju un Regulu Nr. 44/2001

51. Pamatojoties uz Briseles konvencijas vai Regulas Nr. 44/2001 noteikumiem par jurisdikciju, Tiesas judikatūrā ir apstiprināts, ka jurisdikcija attiecībā uz tiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret izpildi, piemēram, prasībām vai pieteikumiem neveikt izpildi, principā ir tās dalībvalsts tiesām, kurā tiek pieprasīta izpilde.

52. Spriedums *AS-Autoteile Service* attiecās uz pieteikumu neveikt Vācijas tiesas nolēmuma par tiesāšanās izdevumu segšanu izpildi; šis pieteikums bija iesniegts, pamatojoties uz to pašu valsts tiesību normu, kura attiecas uz šo lietu (CPK 767. pants). Pieteikumā tika pieprasīts veikt ieskaitu starp tiesībām, kuras tika prasīts izpildīt (tiesības uz tiesāšanās izdevumiem), un prasījumu, kurš bija sākotnējās tiesvedības pamatā un attiecībā uz kuru Vācijas tiesas jau bija paziņojušas, ka tām nav jurisdikcijas. Principā Tiesa konstatēja, ka “tāda veida tiesvedība, kāda tā ir paredzēta [CPK] 767. pantā, ņemot vērā tās ciešo kopsakaru ar pašu izpildes tiesvedību, ietilpst [Briseles konvencijā ietvertu] jurisdikcijas noteikumu piemērošanas jomā”¹³.

53. Līdzīgā kārtā spriedumā *Hoffmann* Tiesa norādīja, ka Briseles konvencijā nav ietverti īpaši noteikumi par izpildi, un atzina, ka “ārvalstu spriedums, par kuru ir izdots izpildes rikojums, tiek izpildīts saskaņā ar tās valsts tiesību procesuālajām normām, kurā tiek lūgts veikt izpildi, tostarp attiecībā uz tiesiskās aizsardzības līdzekļiem”¹⁴.

¹³ Spriedums, 1985. gada 4. jūlijs (220/84, EU:C:1985:302, 12. punkts).

¹⁴ Spriedums, 1988. gada 4. februāris (145/86, EU:C:1988:61, 27. un 28. punkts). Izcēlums pievienots.

54. Šī pieeja vēlāk ir apstiprināta spriedumā *Prism Investments*. Šī lieta attiecās uz parādnieka prasību atcelt izpildes rīkojumu – ko Nīderlandes tiesa bija izdevusi saistībā ar Beļģijā pasludinātu spriedumu – ar pamatojumu, ka nolēmums jau esot izpildīts ar ieskaitu. Tiesa atzina, ka šāda iemesla dēļ Regula Nr. 44/2001 neļauj atteikt vai atcelt nolēmuma izpildāmības pasludināšanu¹⁵. Tomēr tā apstiprināja, ka šāds pamats, t.i., norāde uz pienākumu izpildi, “var būt pakļauts lūgumu paudušās dalībvalsts tiesas, kas taisa spriedumu par izpildi, vērtējumam”, jo “saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, tiklīdz šis lēmums ir iekļauts [tās dalībvalsts tiesību sistēmā, kurā ir ticis prasīts veikt izpildi], [šīs] valsts tiesību normas par izpildi tiek piemērotas tāpat kā attiecībā uz [nolēmumiem], ko pieņēmušas valsts tiesas”¹⁶.

55. Tomēr no šīs judikatūras nebūtu jāsecina, ka jebkura veida pieteikums, kas iesniegts izpildes posmā, pamatojoties uz jebkādiem iemesliem, ir uzskatāms par pieņemamu izpildes dalībvalsts tiesās. Pamatojoties uz Briseles konvencijā, kā arī Regulā Nr. 44/2001 un Regulā Nr. 1215/2012 ietvertajiem jurisdikcijas noteikumiem, judikatūrā ir arī skaidri noteiktas izpildes dalībvalsts tiesu jurisdikcijas robežas.

56. Precīzāk, spriedumā *AS-Autoteile Service* Tiesa norādīja – tas, ka pret izpildi vērsta tiesvedība, piemēram, tāda, kāda paredzēta CPK 767. pantā, ietilpst Briseles konvencijas 16. panta 5. punkta piemērošanas jomā, nesniedz atbildi uz jautājumu, kādus iebildumus ir iespējams celt, nepārsniedzot šajā normā paredzētās robežas¹⁷. Lai atbildētu uz šo jautājumu, Tiesa ņēma vērā Briseles konvencijas vispārējo shēmu, it īpaši saistību starp īpašo jurisdikcijas noteikumu, kas attiecas uz izpildi, un vispārīgo noteikumu, saskaņā ar kuru personas, kuru domicils ir līgumslēdzējā valstī, var iesūdzēt šīs valsts tiesās¹⁸. Tā kā tās dalībvalsts tiesu izņēmuma jurisdikcija, kurā spriedums ir jāizpilda, pamatojas uz īpašo saikni starp tiesvedību un šo dalībvalsti, Tiesa ir atzinusi, ka lietas dalībnieks nevar atsaukties uz šo izņēmuma jurisdikciju, lai vērstos šajās tiesās par strīdiem, kas ir citas valsts tiesu jurisdikcijā saskaņā ar vispārīgo noteikumu piemērošanu¹⁹.

57. Tāpat spriedumā *Hoffmann* saistībā ar Briseles konvenciju Tiesa noteica ierobežojumus attiecībā uz izpildes dalībvalsts tiesās pieejamajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret izpildi, paziņodama, ka šādi tiesiskās aizsardzības līdzekļi nav pieļaujami, ja “pārsūdzību par tāda ārvalsts sprieduma izpildi, par kuru ir izdots izpildes rīkojums, iesniedz tā pati persona, kas būtu varējusi pārsūdzēt izpildes rīkojumu, un tās pamatā ir arguments, ko šī persona būtu varējusi izvirzīt šajā pārsūdzībā”²⁰.

58. Nesenajā spriedumā *Reitbauer* u.c. ir apstiprinātas izpildes dalībvalsts tiesu jurisdikcijas robežas attiecībā uz dažiem pieteikumiem neveikt izpildi. Šajā lietā Tiesa noraidīja pret izpildi vērsto iebildumu, kas bija izvirzīts, lai panāktu konstatējumu par prasījuma dzēšanu ar ieskaitu; Tiesa norādīja, ka šāda prasība aizvirzās no jautājumiem par pašu izpildi un tādējādi tai nav nepieciešamās saistības pakāpes ar šo izpildi, lai attaisnotu Regulas Nr. 1215/2012 24. panta 5. punktā paredzētā izņēmuma jurisdikcijas noteikuma piemērošanu²¹.

15 Spriedums, 2011. gada 13. oktobris (C-139/10, EU:C:2011:653, 37. punkts).

16 Turpat (40. punkts un tajā minētā judikatūra).

17 Spriedums, 1985. gada 4. jūlijs (220/84, EU:C:1985:302, 12. punkts).

18 Turpat (14. un 15. punkts).

19 Turpat (16. un 17. punkts).

20 Spriedums, 1988. gada 4. februāris (145/86, EU:C:1988:61, 30. punkts).

21 Spriedums, 2019. gada 10. jūlijs (C-722/17, EU:C:2019:577, 54. un 55. punkts).

59. Tādējādi no Tiesas judikatūras izriet, ka attiecībā uz prasībām neveikt izpildi *principā* jurisdikcija ir izpildes dalībvalsts tiesām, pamatojoties uz diviem elementiem: pirmkārt, ņemot vērā šo prasību ciešo saikni ar izpildes procedūru un, otrkārt, saskaņā ar noteikumu, kurš paredz, ka pēc tam, kad citā valstī pieņemti nolēmumi tiek iekļauti kādas dalībvalsts tiesību sistēmā, tie ir jāpielīdzina attiecīgās valsts tiesu nolēmumiem. Ja Savienības tiesību aktos nav īpašu noteikumu, vienas dalībvalsts spriedumi, kas ir atzīti citā dalībvalstī, ir izpildāmi saskaņā ar tai tiesai piemērojamajām valsts procesuālo tiesību normām, kurā tiek pieprasīta izpilde.

60. Tomēr pastāv *ierobežojumi* attiecībā uz tiesiskās aizsardzības līdzekļu veidu, ko šajā posmā var lūgt minētajās tiesās. Pirmkārt, izpildes dalībvalsts tiesām nav jurisdikcijas attiecībā uz stridiem, kuriem nav pietiekamas saistības pakāpes ar izpildi vai kuri būtu citas valsts tiesu jurisdikcijā, ja prasība tiktu celta atsevišķi. Otrkārt, lietas dalībnieks šajās tiesās nevar izvirzīt argumentus, ko tas būtu varējis izvirzīt, pārsūdzēdams nolēmumu, kas pieņemts, izskatot pieteikumu pasludināt izpildāmību. Izpildes posmā *a fortiori* ir jāizslēdz arī iespēja norādīt iemeslus, kurus bija iespējams norādīt sākotnējā tiesvedībā.

2. Jurisdikcija attiecībā uz pieteikumiem neveikt izpildi Regulas Nr. 4/2009 kontekstā

61. Tālāk jānoskaidro, vai principi, kas izriet no iepriekšējā iedaļā analizētās judikatūras, attiecas arī uz Regulas Nr. 4/2009 interpretāciju.

62. Saskaņā ar iesniedzējtiesas pausto viedokli, ja uzturlīdzekļu kreditoram būtu jāvēršas izpildes valstī pret pieteikumu neveikt izpildi, Regulas Nr. 4/2009 aizsardzības mērķis netiktu sasniegts. Uzturlīdzekļu kreditoram, kurš saskaņā ar Regulā Nr. 4/2009 paredzētajiem jurisdikcijas principiem savā pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī ir saņēmis uzturlīdzekļu izpildes rīkojumu, tādā gadījumā būtu pienākums citā dalībvalstī aizstāvēt šo izpildes rīkojumu pret iebildumiem, ko ir cēlis uzturlīdzekļu maksātājs, kuram sākotnējais nolēmums ir bijis nelabvēlīgs. Iesniedzējtiesa turklāt norāda, ka tās valsts tiesas, kurā prasījums ir sākotnēji izskatīts, ir labāk piemērotas vērtēt pret prasījumu vērstos materiāltiesiskos iebildumus nekā tiesas citā dalībvalstī, kurā izpildes rīkojums ir tikai jāizpilda.

63. Tas būtībā ir viedoklis, ko atbalsta arī Portugāles valdība, kura zināmā mērā apšaubā agrākās judikatūras attiecināmību uz Regulu Nr. 4/2009, ņemot vērā tās specifisko mērķi aizsargāt uzturlīdzekļu kreditoru.

64. Manuprāt, galvenie argumenti, kas izriet no iepriekšējā iedaļā apkopotās judikatūras, ir vienlīdz attiecināmi uz pieteikumiem neveikt izpildi saskaņā ar Regulu Nr. 4/2009. Lai arī Regulā Nr. 4/2009 ir skaidri atzīts uzturlīdzekļu kreditora kā vājākā lietas dalībnieka aizsardzības mērķis, tam, manuprāt, nevajadzētu likt atteikties no viena no pamatprincipiem, kas ir kopīgi visiem sadarbības civillietās pasākumiem, proti, ka izpildes pasākumi ir izpildes dalībvalsts kompetencē.

65. Pirmkārt, šī loģika ir apstiprināta Regulas Nr. 4/2009 41. panta 1. punktā, kurā ir atzīta iepriekš minētās judikatūras galvenā premisa, nosakot, ka “saskaņā ar šo regulu citā dalībvalstī pieņemtu nolēmumu izpildes kārtību reglamentē izpildes dalībvalsts tiesību akti” un “dalībvalstī pieņemtu nolēmumu, kas ir izpildāms izpildes dalībvalstī, izpilda saskaņā ar tiem pašiem nosacījumiem kā šajā izpildes dalībvalstī pieņemtus nolēmumus”.

66. Otrkārt, konstatējums, ka tās dalībvalsts tiesām, kurā tiek pieprasīta izpilde, principā ir jābūt jurisdikcijai attiecībā uz pieteikumiem neveikt izpildi, nekādi nemazina Regulā Nr. 4/2009 paredzētās īpašās jurisdikcijas garantijas, ievērojot judikatūrā jau noteiktos ierobežojumus.

67. Ir taisnība, ka, ņemot vērā Regulas Nr. 4/2009 īpašo mērķi nodrošināt uzturlīdzekļu kreditora kā vājākā lietas dalībnieka aizsardzību, šajā regulā ietvertie jurisdikcijas noteikumi ir izstrādāti tā, lai šai personai būtu vieglāk aizstāvēt savu prasījumu²². Šā iemesla dēļ, tiklīdz nolēmums ir pieņemts dalībvalstī, kurā dzīvo uzturlīdzekļu kreditors, tikai šīs dalībvalsts tiesas var grozīt vai pārskatīt šo nolēmumu. Šis aizsardzības mērķis ir ietverts divos Regulas Nr. 4/2009 noteikumos. Pirmkārt, saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 8. pantu parādnieks nevar celt prasību tiesā citā dalībvalstī, lai grozītu nolēmumu, kas pieņemts dalībvalstī, kurā ir kreditora pastāvīgā dzīvesvieta, kamēr vien kreditors paliek dalībvalstī, kurā nolēmums ir pieņemts. Otrkārt, 42. pantā ir ietverts aizliegums pēc būtības pārskatīt pirmajā dalībvalstī pieņemtu nolēmumu dalībvalstī, kurā tiek prasīts veikt izpildi.

68. Tomēr ar šiem diviem noteikumiem izpildes dalībvalsts tiesu jurisdikcijā netiek aizliegts pieņemt izskatīšanai tādu pieteikumu neveikt izpildi, kas *nav saistīts ar pirmajā dalībvalstī pieņemta nolēmuma par uzturlīdzekļiem grozīšanu vai pārskatīšanu*.

69. Treškārt, jānorāda, ka šajā gadījumā, pasludinot nolēmuma par uzturlīdzekļiem izpildāmību saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 23. pantu, šis nolēmums tiek iekļauts izpildes dalībvalsts – Vācijas – tiesību sistēmā. Kāda jēga būtu vēlākā posmā, kas attiecas uz pašu izpildi, atgriezties dalībvalstī, kura ir pieņēmusi nolēmumu par uzturlīdzekļiem? Manuprāt, šāds risinājums būtu tikai tukši vārdi attiecībā uz regulas aizsardzības mērķi. Tādējādi drīzāk tiktu veicināta nenoteiktība.

70. Visbeidzot, Regulas Nr. 4/2009 īpašā mērķa – nodrošināt uzturlīdzekļu kreditora aizsardzību – sekas nedrīkstētu būt jurisdikcijas piešķiršana ar izpildi cieši saistītās lietās tās valsts tiesām, kurā pastāvīgi dzīvo uzturlīdzekļu kreditors. Ir taisnība, ka Regulas Nr. 4/2009 mērķis ir cik vien iespējams veicināt uzturlīdzekļu starptautisku prasījumu piedziņu. Tomēr veicināšana nenozīmē pilnīgi mainīt loģiku, kas ir nolēmumu par uzturlīdzekļiem atzīšanas un izpildes sistēmas pamatā. Pretēji tam, kā šķietami uzskata iesniedzējtiesa, Portugāles valdība un atbildētāja, Regulas Nr. 4/2009 aizsardzības mērķim nevajadzētu likt konstatēt, ka šajā lietā izskatāmais pieteikums ir atsevišķa prasība, ar kuru tiek sākta jauna tiesvedība par uzturēšanas saistībām, kurā jurisdikcija ir jāpiešķir *ex novo* saskaņā ar regulas 3. panta kritērijiem. Tas, kā minimums, varētu negatīvi ietekmēt uzturlīdzekļu prasījuma efektīvu piedziņu, nepamatoti pagarinot izpildes tiesvedību.

71. Turklāt pakārtoti jānorāda, kā to Vācijas valdība apgalvoja tiesas sēdē, ka Regulā Nr. 1215/2012 ir paredzēti jurisdikcijas noteikumi, kuru mērķis ir aizsargāt dažādus “vājakus lietas dalībniekus” (kā tas ir norādīts 18. apsvērumā attiecībā uz apdrošināšanas, patērētāju un darba līgumiem). Tomēr jurisdikcijas noteikumu, kas attiecas uz *izpildi* (un tiesiskās aizsardzības līdzekļus pret izpildi), nemaina tas, ka jurisdikcija sākotnējā tiesvedībā ir noteikta saskaņā ar vienu no īpašajiem režīmiem, kuru mērķis ir aizsargāt kādu no vājākajiem lietas dalībniekiem.

72. Tāpēc, manuprāt, konstatējums, ka attiecībā uz pieteikumu neveikt izpildi jurisdikcija principā ir tās dalībvalsts tiesām, kurā tiek prasīts veikt izpildi, ir spēkā arī saistībā ar Regulu Nr. 4/2009.

3. Par konkrēto lietu: pieteikums neveikt izpildi tādēļ, ka parāds ir dzēsts

73. Pieteikums neveikt izpildi šajā lietā ir pamatots ar pieteikuma iesniedzēja apgalvojumu, ka nolēmumā par uzturlīdzekļiem minētais parāds jau esot vismaz lielākajā daļā dzēsts. Daļu no pienākošās summas viņš esot samaksājis tieši atbildētājai. Savukārt daļu no uzturlīdzekļu parāda pieteikuma iesniedzēja vārdā esot sedzis arī Polijas Uzturlīdzekļu fonds. Pieteikuma iesniedzējs arī apgalvo, ka viņš atbilstoši savām finansiālajām iespējām esot atmaksājis šīs summas Polijas Uzturlīdzekļu fondam. Kā pieteikuma iesniedzējs skaidroja tiesas sēdē, strīds šajā lietā esot radies, jo atbildētāja neatzīst, ka Polijas Uzturlīdzekļu fonda samaksātā summa atbilst pieteikuma iesniedzēja parādam.

²² Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 18. decembris, *Sanders un Huber* (C-400/13 un C-408/13, EU:C:2014:2461, 26.–28. punkts).

74. Man šķiet, ka pieteikums neveikt izpildi, pamatojoties uz iepriekš minēto iemeslu, atbilst Regulā Nr. 4/2009 un Tiesas judikatūrā noteiktajām robežām attiecībā uz vispārīgo noteikumu, saskaņā ar kuru jurisdikcija attiecībā uz prasībām, kas ir cieši saistītas ar izpildi, ir tās dalībvalsts tiesām, kurā tiek pieprasīta izpilde.

75. Pirmkārt, pieteikuma neveikt izpildi pamatojums šajā lietā ir cieši saistīts ar izpildes tiesvedību, un to nevar uzskatīt ne par prasību, kurā tiek lūgts grozīt nolēmumu par uzturlīdzekļiem Regulas Nr. 4/2009 8. panta izpratnē, ne par centieniem pārskatīt nolēmumu pēc būtības minētās regulas 42. panta izpratnē.

76. Iesniedzējtiesas šaubas ir radušās tieši tādēļ, ka, pēc tās domām, pieteikumu neveikt izpildi šajā lietā varot pielīdzināt prasībai, ar kuru tiek lūgts grozīt nolēmumu par uzturlīdzekļiem Regulas Nr. 4/2009 8. panta izpratnē. Šai nostājai būtībā piekrit Portugāles valdība un atbildētāja.

77. Es šim viedoklim nepiekrītu. Kā norāda Vācijas valdība, pieteikumus, kas attiecas uz izpildi, ir svarīgi nošķirt no pieteikumiem, kuru mērķis ir grozīt nolēmumu par uzturlīdzekļiem. Grozījumu pieteikumu rezultātā nolēmums par uzturlīdzekļiem var tikt grozīts pēc būtības, savukārt pieteikumiem, kas attiecas uz izpildi, nav ietekmes uz tiesas nolēmuma būtību.

78. Viens no izpildes posmā bieži sastopamiem iebildumu pamatiem ir apgalvojums, ka prasījums ir ticis izpildīts. Kā norāda Vācijas valdība un Komisija, ar pieteikumu neveikt izpildi tādēļ, ka parāds ir ticis dzēsts, šā pieteikuma pamatā esošā nolēmuma par uzturlīdzekļiem būtība vai juridiskais spēks netiek nedz grozīts, nedz pārskatīts, bet ir vērsti vienīgi pret minētā nolēmuma izpildāmību. Precīzāk, kā norāda Polijas valdība, runa ir par naudas summu, līdz kurai nolēmumu par uzturlīdzekļiem var izpildīt. Līdz ar to, manuprāt, šis pieteikums ir cieši saistīts ar izpildi un nav pielīdzināms ne “prasīb[ai] tiesā, lai grozītu jau pieņemtu nolēmumu” saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 8. pantu, ne nolēmuma pārskatīšanai pēc būtības atbilstoši šīs regulas 42. pantam.

79. Tomēr šķiet, ka Polijas Uzturlīdzekļu fonda iesaiste varētu būt iemesls, kāpēc iesniedzējtiesa uzskata, ka Polijas tiesas ir labāk piemērotas lemt par parāda dzēšanu. Nedomāju, ka Polijas Uzturlīdzekļu fonda iesaiste maina secinājumu, kas izriet no iepriekšējā punkta.

80. Polijas valdība tiesas sēdē paskaidroja, ka Polijas Uzturlīdzekļu fonds iesaistās saskaņā ar likumu un kļūst par kreditora parādnieka aizstājēju: parāds tiek dzēsts ar summām, ko fonds samaksā uzturlīdzekļu parādnieka vietā, un parādniekam šīs summas vēlāk ir jāatmaksā tieši fondam. Saskaņā ar šo sistēmu publiskas iestādes bieži veic maksājumus uzturlīdzekļu kreditoriem uzturlīdzekļu parādnieku vietā. Šī publisko iestāžu funkcija ir atzīta Regulas Nr. 4/2009 64. pantā²³. Raugoties no uzturlīdzekļu parādnieka parāda viedokļa, fonda iesaiste nosaka parāda dzēšanas veidu, bet pēc būtības neietekmē nolēmumu par uzturlīdzekļiem, kas paliek negrozīts. Tādējādi šķiet, ka šajā gadījumā ir notikusi parāda daļēja dzēšana, ko ir veikusi trešā persona, kas rīkojas parādnieka vārdā, tādējādi apstiprinot, ka pieteikums neveikt izpildi pamatlietā ir viens no tipiskajiem iebildumiem, kas parasti tiek celts pret parāda piedziņu.

81. Ir taisnība, ka tādu publisku iestāžu kā Polijas Uzturlīdzekļu fonds iesaiste pārrobežu uzturlīdzekļu saistību lietās var radīt zināmu papildu sarežģītību attiecībā uz pierādījumiem. Šajā sakarā var būt noderīgi atgādināt, ka attiecībā uz izpildes tiesvedību, kurās šādas struktūras ir tieši iesaistītas, Regulas Nr. 4/2009 64. panta 4. punktā ir skaidri noteikts, ka tām pēc pieprasījuma jāiesniedz visi vajadzīgie dokumenti, kas apliecina, ka kreditoram ir izmaksāti maksājumi. Uzskatu, ka, lai nodrošinātu Regulas Nr. 4/2009 efektīvu darbību, šāds publisku iestāžu pienākums pastāv arī attiecībā uz tiesvedību saskaņā ar šo regulu, ja šīs iestādes ir piešķirušas pabalstus parādnieka uzturlīdzekļu maksājumu vietā un uzturlīdzekļu parādnieks apgalvo, ka esot atmaksājis šīs summas uzturlīdzekļu fondam.

²³ Šis pants reglamentē tiesību aktus, kas attiecas uz publisku iestāžu tiesībām rīkoties uzturlīdzekļu kreditora vietā un prasīt atlīdzību par maksājumiem, kā arī noteikumus, kas attiecas uz nolēmumu par uzturlīdzekļu parādniekiem atzišanu, pasludināšanu par izpildāmiem vai izpildi.

82. Otrkārt, kā norāda Vācijas valdība, no Regulas Nr. 4/2009 30. apsvēruma izriet, ka Savienības likumdevējs nepārprotami ir uzskatījis, ka uzturlīdzekļu parādniekam vajadzētu būt iespējai atsaukties uz parāda dzēšanu saskaņā ar nosacījumiem, kas paredzēti dalībvalstī, kurā tiek pieprasīta izpilde. Minētajā apsvērumā “parādnieka parāda dzēšana izpildes laikā” ir minēta kā izpildes atteikuma pamats, kas ir pieņemams saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 21. pantu²⁴. Ir taisnība, ka 21. pants šīs lietas apstākļos nav piemērojams²⁵. Tomēr to, ka 21. pants ir iekļauts IV nodaļas 1. iedaļā, var skaidrot ar eksekvatūras sistēmas atcelšanu un vajadzību noteikt valsts tiesību aktos paredzēto izpildes atteikuma pamatu dažus ierobežojumus. Šajos apstākļos, ja parāda dzēšana izpildes laikā tiek uzskatīta par vienu no pieņemamiem izpildes atteikuma pamatiem saskaņā ar IV nodaļas 1. iedaļu ar nosacījumu, ka šis pamats ir paredzēts izpildes dalībvalsts tiesību aktos, tam pašam *a fortiori* būtu jāattiecas uz IV nodaļas 2. iedaļu ar nosacījumu, ka nav piemērojami izpildes atteikuma pamatu ierobežojumi, piemēram, tādi kā 21. pantā minētie²⁶.

83. Treškārt, šajā lietā piemērojamajās valsts tiesību normās paredzētie ierobežojumi nodrošina, ka iebildumus, ko būtu bijis iespējams celt Polijas tiesās, izmantojot šo procesuālo līdzekli, nevar celt Vācijas tiesās. Kā skaidro Vācijas valdība, saskaņā ar AUG 66. panta 1. punktu uzturlīdzekļu parādnieks var celt iebildumus, pamatojoties vienīgi uz apstākļiem, kas ir radušies *pēc* nolēmuma par uzturlīdzekļiem pieņemšanas. Argumentus, kas ir izskatāmā pieteikuma pamatā, proti, par uzturlīdzekļu maksājumu dzēšanu, nebija iespējams izvirzīt uzturēšanas saistību pamatlietā. Turklāt jāatzīmē, ka šos argumentus nebūtu bijis iespējams izvirzīt, pārsūdzot nolēmumu par pieteikumu pasludināt izpildāmību Vācijas tiesās. Šīs tiesas var noraidīt vai atsaukt šādu pasludināšanu, pamatojoties vienīgi uz Regulas Nr. 4/2009 24. pantā minētajiem iemesliem, un starp tiem parāda dzēšanas nav²⁷.

84. Tāpēc secinu, ka pieteikums neveikt izpildi tādēļ, ka parāds ir ticis dzēsts, ir attiecināms uz izpildes procedūru un nosacījumiem, ko saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 41. panta 1. punktu reglamentē izpildes dalībvalsts tiesību akti saskaņā ar tiem pašiem nosacījumiem kā šajā dalībvalstī pieņemtus nolēmumus. Pirmkārt, šis pieteikums ir cieši saistīts ar izpildi. Otrkārt, šā pieteikuma mērķis nav grozīt vai pārskatīt nolēmumu par uzturlīdzekļiem pēc būtības. Treškārt, tajā nav izvirzīts neviens arguments, ko būtu bijis iespējams izvirzīt Polijas tiesās tās tiesvedības laikā, kuras rezultātā tika pieņemts nolēmums par uzturlīdzekļiem (un arī neviens pamats izpildāmības pasludināšanas atteikšanai vai atcelšanai Vācijas tiesās).

85. Šo iemeslu dēļ uzskatu, ka jurisdikcija izskatīt prasību par izpildes neveikšanu ar pamatojumu, ka parāds ir ticis dzēsts, ir tās dalībvalsts tiesām, kurā tiek prasīta izpilde. Pilnības labad noslēgumā vēlos uzsvērt divus aspektus. Pirmkārt, šajos secinājumos izklāstītie apsvērumi un izdarītie secinājumi attiecas tikai uz iebildumu, kas ir balstīts uz apgalvojumu par parāda dzēšanu. Otrkārt, izņemot šo konkrēto pamatu, secinājumos nav pausta nostāja par CPK 767. panta vispārējo saderību ar Savienības tiesībām.

24 Saskaņā ar šo tiesību normu izpildes atteikuma vai apturēšanas pamatus, kas paredzēti izpildes dalībvalsts tiesību aktos, piemēro tiktāl, ciktāl tie nav pretrunā minētā panta pārējiem punktiem.

25 Kā minēts šo secinājumu 7. punktā, ar Regulas Nr. 4/2009 IV nodaļu ir izveidota divu līmeņu sistēma. Ar 1. iedaļu, kurā ietilpst 21. pants, tiek atcelta eksekvatūra nolēmumiem, kas pieņemti dalībvalstī, kurai ir saistošs Hāgas 2007. gada protokols. Savukārt ar 2. iedaļu tiek saglabāta eksekvatūras sistēma nolēmumiem, kas pieņemti dalībvalstī, kurai nav saistošs Hāgas 2007. gada protokols. Lai gan Polijai un Vācijai Hāgas protokols ir saistošs, 1. iedaļu šajā gadījumā nepiemēro Regulas Nr. 4/2009 pārejas noteikumu dēļ. Saskaņā ar 75. panta 2. punkta a) apakšpunktu IV nodaļas 2. un 3. iedaļu piemēro “tādiem pirms šīs regulas piemērošanas dienas pieņemtiem dalībvalstu nolēmumiem, kuru atzīšana un izpildes pasludināšana tika prasīta pēc šī datuma”. Saskaņā ar 76. pantu Regulu Nr. 4/2009 sāka piemērot 2011. gada 18. jūnijā. Tas nozīmē, ka 1. iedaļa šajā gadījumā nav piemērojama, jo nolēmums par uzturlīdzekļiem, kura izpilde tiek pieprasīta, ir pieņemts Polijā 2009. gada 26. maijā un atbildētāja to ir lūgusi atzīt 2016. gada 20. jūlijā.

26 Nav pārsteidzoši, ka Regulas Nr. 4/2009 IV nodaļas 2. iedaļā nav ietverti skaidri noteikumi, kas reglamentē šo jautājumu gadījumos, kad eksekvatūras sistēma paliek spēkā. Dažādajās Savienības regulās par sadarbību civillietās, kuru pamatā joprojām ir eksekvatūras sistēma, ir iekļauti atzīšanas atteikuma pamati, bet parasti nav iekļauti noteikumi par izpildes atteikuma pamatiem, šajā ziņā palaujoties uz izpildes valsts iekšējiem noteikumiem. Skat., piemēram, Jimenez Blanco, P., “La ejecución forzosa de las resoluciones judiciales en el marco de los reglamentos europeos”, no: *Revista Española de Derecho Internacional*, 70. sēj., 2018, 101.–125. lpp.

27 Regulas Nr. 4/2009 34. panta 1. punkts.

V. Secinājumi

86. Iesaku Tiesai uz *Amtsgericht Köln* (Ķelnes pirmās instances tiesa, Vācija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

Padomes Regula (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās un it īpaši tās 41. panta 1. punkts būtu jāinterpretē tādējādi, ka tās dalībvalsts tiesām, kurā tiek prasīts izpildīt nolēmumu par uzturlīdzekļiem, kas ir ticis pieņemts citā dalībvalstī, ir jurisdikcija izskatīt pieteikumu neveikt izpildi, ciktāl tas ir cieši saistīts ar izpildes tiesvedību, tā mērķis nav grozīt vai pārskatīt nolēmumu par uzturlīdzekļiem un tā pamatā ir argumenti, kurus nav bijis iespējams izvirzīt tiesā, kas pieņēmusi nolēmumu par uzturlīdzekļiem. Šķiet, ka šajā lietā izskatāmais pieteikums neveikt izpildi tādēļ, ka parāds ir ticis dzēsts, atbilst šiem nosacījumiem, bet tas tomēr ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.